

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Толмачова А.М. – аспірант

Львівський торговельно-економічний університет

Неприбуткові організації відносять до третього сектору економіки поряд із державними органами і комерційними підприємствами. Господарська діяльність, яку здійснюють неприбуткові організації не є підприємництвом згідно з п. 2 ст. 3 Господарського кодексу України. Вона має назву «некомерційна господарська діяльність» [1].

Під час проведеного дослідження було встановлено, що нарощування варіантності у способах ведення бухгалтерського обліку неприбутковими небюджетними організаціями, характерне для сучасного етапу його розвитку, обумовлює значне зростання інтересу до такого аспекту обліку, як облікова політика.

Зміст терміну «облікова політика» розкрито в ст. 1 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [11]: «облікова політика – це сукупність принципів, методів та процедур, що використовуються підприємством для складання і подання фінансової звітності».

На наш погляд, облікова політика неприбуткової небюджетної організації передбачає застосування сукупності внутрішніх стандартів ведення бухгалтерського обліку, в яких детально розкриті та обґрунтовані способи і методи ведення бухгалтерського обліку. При цьому облікова політика в цих установах може бути затверджена як одним наказом, так і комплексом документів, які визначатимуть обрані організацією способи та прийоми ведення бухгалтерського обліку.

Разом з тим, ведення бухгалтерського обліку передбачає перелік питань, які повинні бути визначені і затверджені при прийнятті неприбутковою організацією облікової політики. В даний час в економічній літературі різними авторами пропонується велика кількість різноманітних варіантів по складанню облікової політики економічних суб'єктів, в тому числі і неприбуткових організацій. Варто відзначити, що до цих пір немає єдиної методики, тому кожен економічний суб'єкт вільний самостійно розробити основні положення, що включаються в облікову політику неприбуткової організації. Крім того, немає і

однозначного розуміння, що таке облікова політика для економічного суб'єкта.

Однак, застосовуючи для формування облікової політики принцип економічної доцільності, необхідно відмітити, що для економічних суб'єктів, що мають малі розміри, розробка декількох нормативних документів може бути необґрунтованою. Тому для такого роду суб'єктів облікова політика може бути представлена виключно одним документом, як це і робиться в практиці більшості організацій, в тому числі і неприбуткових організацій.

При формуванні облікової політики економічного суб'єкта, в тому числі і неприбуткової організації, особа, відповідальна за її формування, має виходити з свого професійного судження і бачення основ некомерційної діяльності. Виходячи з цього, вибрані бухгалтером неприбуткової організації способи ведення обліку повинні відповідати загальноприйнятим правилам обліку і максимально точно відобразити результати господарської діяльності неприбуткової організації, надаючи повну, об'єктивну і достовірну інформацію зацікавленим користувачам. Облікова політика неприбуткової організації затверджується наказом (розпорядженням) керівника організації, при цьому затверджуються наступні її розділи: робочий план рахунків бухгалтерського обліку, що містить синтетичні та аналітичні рахунки, необхідні для ведення бухгалтерського обліку; форми первинних облікових документів, реєстрів бухгалтерського обліку, а також документів для внутрішньої бухгалтерської звітності; порядок проведення інвентаризації активів і зобов'язань організації; способи оцінки активів і зобов'язань; правила документообігу і технологія обробки облікової інформації; порядок контролю за господарськими операціями; інші рішення, необхідні для організації бухгалтерського обліку.

На нашу думку, крім специфіки діяльності неприбуткової організації на вибір і обґрунтування облікової політики роблять вплив наступні фактори: організаційно-правова форма; види і масштаби діяльності організації; стратегія розвитку (довгострокові перспективи розвитку організації тощо); рівень матеріальної

бази і інформаційного забезпечення (наявність і рівень комп'ютерної техніки та оргтехніки, програмного забезпечення, баз даних); масштаби управлінської структури організації (в цілому) і бухгалтерії (зокрема); рівень кваліфікації керівництва організації, бухгалтерського та економічного персоналу.

Об'єктами бухгалтерського обліку в неприбуткових небюджетних організаціях, як і у комерційних бізнес-структурах, є активи, зобов'язання, капітал, господарські процеси та операції, а також витрати та доходи. Водночас, основною особливістю об'єктів бухгалтерського обліку у неприбуткових небюджетних організаціях є суттєва обмеженість їх складу, а саме: серед активів досить часто є відсутніми капітальні інвестиції та довгострокова дебіторська заборгованість, обмежені операції з фінансовими інвестиціями, не визначаються відстрочені податкові активи; як правило, відсутні статутний капітал, а також резервний, неоплачений та вилучений капітали; в ході діяльності практично не виникають довгострокові зобов'язання, досить рідко виникають зобов'язання за банківськими позиками, заборгованість постачальникам характеризується незначною часткою, не визначаються відстрочені податкові

зобов'язання, водночас має місце суттєвий рівень і різноманітність операцій з цільового фінансування; практично відсутні господарські процеси, що притаманні комерційним підприємствам, зокрема процеси виробництва та реалізації; процес постачання займає незначне місце в частині придбання канцелярського приладдя та інших запасів для обслуговування власної діяльності; специфічний склад доходів і витрат (для неприбуткової організації особливе значення має організація обліку витрат і доходів. Облік цільових доходів і витрат відноситься до найбільш спірних і складних проблем обліку неприбуткових організацій. Реалізувати будь-які рекомендації даної ділянки обліку можливо тільки в обліковій політиці конкретної неприбуткової організації).

Отже, облікова політика для неприбуткової організації повинна являти собою сукупність принципів, методів, способів, прийомів обліку, які можуть варіюватися, відображаючи специфіку діяльності конкретної неприбуткової організації. Все це слід грамотно, з урахуванням принципу професійної компетентності розкривати в обліковій політиці неприбуткової організації.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Гура Н., Методика бухгалтерського обліку в неприбуткових не бюджетних організаціях / Н. Гура // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. - № 12. – С.3-8.
3. Іваненко Ю., Економічне визначення поняття «некомерційна організація» / Ю. Іваненко // Актуальні проблеми економіки. – 2015. - № 5 (167). – С.8-19.
4. Кірсанова Ю В. Бухгалтерський облік для неприбуткових організацій: нові стандарти – нові можливості // К.: Центр інновацій та розвитку. – 2000. – с. 81-85.
5. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
6. Левицька С.О. Облік та контроль діяльності неприбуткових організацій: : [Монографія] / С.О. Левицька - Рівне: НУВГП – 2005.
7. Левицька С.О. Облік, контроль та аналіз діяльності неприємницьких організацій // Автореферат дис... д-ра екон. наук: 08.06.04. – 2005.
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Загальні вимоги до фінансової звітності». Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
9. Олійник Я.В. Проблемні положення методології та організації бухгалтерського обліку та фінансової звітності неприбуткових організацій / Я.В. Олійник /// Бізнес-інформ. – 2012. - № 5. – С.234-236.
10. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
11. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 р. № 996-XIV зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
12. Пушкар М.С. Теорія і практика формування облікової політики: моногр. / М.С. Пушкар, М.Т. Щирба. – Тернопіль: Карт-бланш, 2010. – 260 с.
13. Толмачова А. Концептуальні основи бухгалтерського обліку в профспілкових організаціях / А. Толмачова, Ю. Панченко, Н. Головай // Економіка і суспільство. – 2017. – № 11. – С. 561-565.
14. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV // ВВР.- 2003.-№ 41-44 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.